

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านการปกครอง
โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม*
BUDDHISM AFFAIRS REFORM IN PART GOVERNMENT
BY USE MAIN BRAHMA VIHARA DHARMA

พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร

Phrakruparad Chalernporn Apiwaro

วัดประยุรวงศาวาส วรวิหาร

Wat Prayurawongsawas Worawihara, Thailand

E-mail: apiwa.der@gmail.com

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีการปฏิรูปอยู่เสมอ ตั้งแต่ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 รวมไปถึง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และในปัจจุบัน คือ พ.ร.บ.สงฆ์ พ.ศ. 2560 ดังนั้น การปฏิรูปจึงมีความสำคัญที่เราชาวพุทธจะต้องช่วยกันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงมีการผลักดันให้พระพุทธศาสนานั้นสามารถที่จะเป็นหลักการสำคัญในการสร้างให้ตัวบุคคลในทุก ๆ ชนชั้น อยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม และเพื่อให้พระพุทธศาสนานั้นสามารถอยู่คู่กับสังคมไทยตราบนาน โดยการปฏิรูปด้านการปกครอง คือต้องปฏิรูปโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วย คือ “หลักพรหมวิหารธรรม” หรือหลักพรหมวิหาร 4 เมื่อนำหลักธรรมนี้มาใช้ในการปฏิรูปก็จะมีแต่ความคิดที่มีระบบ ระเบียบ รวมถึงพระพุทธศาสนานั้นอยู่ภายใต้ ความรักใคร่ปรองดอง การคิดช่วยเหลือกันในเมื่อมีทุกข์ มีความไม่สบายในสิ่งต่าง ๆ ที่เรานั้นเกิดความเครียด เมื่อนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการบำบัด หรือ มีความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ก็ย่อมทำให้เกิดกระบวนการในความคิดที่ดี ทำดีในสิ่งต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสุดท้ายมีใจเป็นกลางเพื่อสร้างสันติสุขต่อพระพุทธศาสนา ไม่ว่าเราจะอยู่ในศาสนาไหนก็ตามเมื่อมีการคิดอย่างเป็นระบบ ก็ย่อมเป็นผลดีกับตัวบุคคลนั้น รวมไปถึงบุคคลที่อยู่ในสังคมนั้นด้วย เพราะว่าเรามีหลักธรรมในการยึดเหนี่ยวจิตใจ ตามคติที่ว่า “ปกครองอย่างเมตตา กรุณาอย่างมีเหตุผล มีใจยินดีกับทุกศาสนิกชน เป้าหมายคือปฏิรูปคนให้วางใจเป็นกลาง” นั่นเอง

คำสำคัญ: การปฏิรูป, กิจการพระพุทธศาสนา, การปกครอง, พรหมวิหารธรรม

Abstract

Buddhism in Thailand has always been reformed since the Sangha Act 1941, including the Sangha Act 1962 and now the Sangha Act 2017. It is important that we Buddhists help each other to change. Including the push for Buddhism to be able to be a key principle in building people of all classes to live in equal coexistence. And to enable Buddhism to stay with Thai society as long as possible By government reform It is necessary to reform by using Buddhist principles which include "Brahma Vihara Dhamma" or Brahma Vihara 4 When this principle is used in the reform, there will only be ideas with orderly system including Buddhism under Reconciliation Helping each other in the time of suffering There is discomfort in the things that we stress. When applying these principles to therapy or to rejoice when others are doing well. Inevitably leads to a process of good thought Do good things to help achieve a happy coexistence. And finally, have a neutral mind to bring peace to Buddhism Regardless of which religion we are in, when we think systematically Would inevitably be good for that person Including those in that society For we have the principle of holding our hearts according to the motto that "rule with mercy. Please reasonably Has a heart of rejoicing with all the worshipers The goal is to reform people to trust impartiality. "

Keywords: Reform, Buddhism affairs, Government, Brahma Vihara Dhamma

บทนำ

ในปัจจุบันนี้โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมากมายรวมทั้งพระพุทธศาสนา และศาสนาต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อพูดถึงการเปลี่ยนแปลงแล้วก็ทำให้ผู้เขียนนั้นได้ตระหนักถึงในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หลักคำสอน การปฏิบัติตัวของพุทธบริษัททั้ง 4 ก็ย่อมมีการวิวัฒนาการเพื่อให้เข้ากับโลกยุคใหม่ได้ ซึ่งแต่ในอดีตนั้นจึงมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาทั้ง 6 ด้าน แต่จะยกมาเขียนวิเคราะห์แค่เพียงด้านเดียวคือด้านการปกครองโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ชื่อว่า “หลักพรหมวิหารธรรม” ในการปฏิรูปเพื่อให้เกิดแนวคิดองค์ความรู้ใหม่เพราะว่า การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นโดยส่วนใหญ่แล้ว ด้านการปกครองจะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา เพราะว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือเป็นจำนวนมาก ภายในประเทศไทย เพราะว่าป็นรากฐานของประเทศ ที่พระพุทธศาสนานั้นจะมีส่วนสำคัญในการสร้างให้

ประชาชนภายในประเทศให้มีความประพุดติที่ต้งาม เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม รวมถึงเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความสงบสุขภายในประเทศนี้ บ้านเมืองที่ขึ้นชื่อว่า “เป็นดินแดนพระพุทธศาสนา” หรือแผ่นดินทองที่เรียกว่า “สุวรรณภูมิ” ตามเรื่องราวในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในยุคแรกเริ่มที่พระพุทธศาสนานั้นเข้าสู่ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมไปถึงมีการวิวัฒนาการมากมายในพระพุทธศาสนา จนมาถึงยุคปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย มีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุด เพื่อจะปกครองคณะสงฆ์ มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้รับสนองนโยบายต่าง ๆ ตามที่มหาเถรสมาคมนั้นเป็นผู้กำหนดขึ้น ตามกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการปกครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการปกครองอย่างยิ่ง ซึ่งการผู้เขียนได้นำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นเพราะเห็นว่าการปกครองในปัจจุบัน มีการปกครองที่มีหลายระดับมากมาย ตั้งแต่เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับ “เจ้าอาวาส” ถึง ระดับ “ระดับหน” ล้วนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งการใช้หลักธรรมในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการปกครองนั้น เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม รวมถึงให้เกิดมีประสิทธิภาพต่อการควบคุมดูแลผู้ที่อยู่ตามลำดับชั้นได้ปฏิบัติตาม และทำให้เกิดความเหมาะสม ความเสมอภาค โดยใช้ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีต่อองค์กรพระพุทธศาสนาในด้านการปกครองต่อไป

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในอดีต

ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในอดีตนั้น เริ่มตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นได้ทรงดับขันธปรินิพพาน แล้วมีพระภิกษุได้กล่าวจาบจ้วงพระศาสดาว่า “การที่พระพุทธเจ้าไปแล้วนั้นดีแล้ว เพราะเวลาที่ทรงพระชนม์อยู่นั้น มีแต่ทรงห้ามไม่ให้ทำอย่างโน้นอย่างนี้ เมื่อพระองค์ปรินิพพานแล้ว พวกเราจักทำตามชอบใจได้” (วิ.จ. (ไทย). 7/2/302-304) (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดมีการทำสังคายนาครั้งที่ 1 เป็นการรื้อรองพระธรรมวินัยซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา และหลังจากนั้นก็มีการทำสังคายนาต่อมาเรื่อย ๆ จากครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 11 ตั้งแต่ดินแดนพุทธภูมิ จนถึงประเทศไทย ซึ่งแต่ก่อนเรียกว่า “ดินแดนสุวรรณภูมิ” มีหลายประเทศด้วยกันนั้น มีการวิวัฒนาการพระพุทธศาสนาเรื่อย ๆ ซึ่งเมื่อกล่าวถึงประเทศไทยแล้วนั้น (ธรรมะไทย, 2560) เรามีพระพุทธศาสนาตั้งแต่ พ.ศ. 236 ซึ่งเป็นสมัยเดียวกับที่มีการส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ รวม 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเป็นกษัตริย์อินเดียในขณะนั้น โดยสำหรับประเทศไทยได้รวมอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมินั้นด้วย จากนั้นก็เริ่มเข้าไปที่พระพุทธศาสนาจะเริ่มต้นเป็นสมัยต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยทวารวดี สมัยอาณาจักรอัยลาว สมัยอาณาจักรศรีวิชัย สมัยลพบุรี สมัยแบบพุกาม

สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยาเป็นลำดับต่าง ๆ และไปถึงสมัยกรุงธนบุรี และเริ่มมีการปกครอง พระสงฆ์อย่างจริงจังในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เรื่อยมา

และในสมัยการปกครองรัชกาลที่ 8 ทางคณะรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เกิดความสอดคล้องกับการปกครองแบบใหม่ รวมไปถึงถึงบ้านเมืองที่จะสามารถปกครองและดูแลพระสงฆ์ได้ง่ายจึงมีการออกพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ฉบับนี้ขึ้น (ธรรมะไทย, 2560) หลังจากนั้นภายในปี พ.ศ. 2505 มีการตรา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์อีกฉบับหนึ่งคือ “พรบ.สงฆ์ 2505” เพื่อให้การบริหารจัดการคณะสงฆ์ มีระบบและระเบียบมากขึ้น มีการตั้งมหาเถรสมาคมขึ้นในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับนี้ เพื่อที่จะได้ มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์แบบครอบคลุมและง่ายขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในอดีตนั้นมีการปฏิรูปกิจเพื่อให้ เกิดความเรียบร้อยดีงาม ในการสร้างความศรัทธาต่อพุทธศาสนิกชน และยังทำให้พระสงฆ์ มีจริยวัตรที่ดีงาม เพื่อเป็นเนืองนิจในการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้คงอยู่กับประเทศไทย รวมถึงมีการแบ่งแยกการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้พระสงฆ์เหล่านั้นได้รับรู้และเข้าใจของแก่นแท้ ต่อพระพุทธศาสนาตามแนวทางที่ตนต้องการนับถือตามที่เราชาวพุทธทั้งหลายได้สัมผัสอยู่ใน ทุกวันนี้นั่นเอง

เพราะเหตุใดจึงต้องปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นเพราะอะไร เหตุใดจึงต้องปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ทุก ๆ คน หรือใครหลาย ๆ คนอาจต้องการคำตอบในเรื่องเหล่านี้ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ก็เพื่อต้องการให้มีการบริหารจัดการ ที่เป็นระบบระเบียบมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการบริหารจัดการคณะสงฆ์นั้นก็เพราะว่าในปัจจุบันนี้ พระพุทธศาสนานั้นมีพระภิกษุสงฆ์เข้ามาอาศัยแห่งร่มผ้ากาสัตร์มากมาย การบริหารจัดการ คนหมู่มากก็ทำให้มีความยุ่งยากมากขึ้นและเข้าถึงพระสงฆ์ทุกรูปอาจจะเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้น การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีการแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ตามลำดับชั้นให้เข้าไปมีบทบาทสำหรับการควบคุมดูแลพระสงฆ์ทุกรูปทั่วประเทศ ตั้งแต่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค โดยมีเจ้าคณะใหญ่ประจำหนทางต่าง ๆ คอยกำกับดูแลและเพื่อให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตนให้ ถูกต้องตามพระธรรมวินัย มีความประพฤติที่น่ายกย่องสืบทอดศรัทธาสาธุชนในประเทศนี้ เพื่อให้เกิดความสง่างาม และเมื่อมีการปฏิรูปแล้วกฎหมายต่าง ๆ ออกตามมาอีกมากมายทั้ง การบริหารจัดการคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการอีกมากมาย มีการแบ่งงาน ตามความรับผิดชอบของมหาเถรสมาคมในด้านต่าง ๆ (คณะกรรมการประสานงานแผน ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา, 2560) รวมเป็นงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยดังนี้ คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่

4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งแต่เดิมมีแค่ 6 เท่านั้น และมีการเพิ่มเข้ามาอีก 1 คือ การพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ดังนั้นจึงกลายเป็น “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6+1” อย่างที่เห็นในปัจจุบัน แต่ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่จะทำการยกมาวิเคราะห์ในครั้งนี้จะเป็น การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านของการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารกิจการในด้านด้านการปกครองว่าควรมีลักษณะใดควรเป็นไปในทิศทางใดบ้างนั่นเอง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านของการปกครองเมื่อได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้เข้ากับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ชื่อว่า “หลักพรหมวิหารธรรม” จะให้เกิดมุมมองของการปฏิรูปที่มีความแตกต่างไปจากเดิมมีความสอดคล้องกันอยู่พอสมควร เมื่อนำมาเขียนวิเคราะห์ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนั้น มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์คล้าย ๆ กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจของฝ่ายอาณาจักร โดยเริ่มแผนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2564 เพราะการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นมักจะใช้เวลาพอสมควรเพื่อเป็นการปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศในปัจจุบัน เพื่อให้พระพุทธศาสนานั้นสามารถดำรงอยู่ร่วมกับศาสนาอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมของประเทศนี้ (คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา, 2560) การแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้น จะประกอบไปด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 10 กลยุทธ์ 14 แผนงาน เพื่อเป็นการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนานั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อมองโดยรวมแล้ว เพื่อสร้างความมั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน (พระราชมุนี, 2560) ตามวิสัยทัศน์เพื่อให้มีความศรัทธาของประชาชนด้วยความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนาด้วย สำหรับการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา หรือ “การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา” (พระพรหมบัณฑิต, 2559) ซึ่งเป็นการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องในด้านการปกครอง คือ การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา เพื่อการยกระดับการบริหารจัดการภายในองค์กร การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ รวมถึงมีทรัพยากรเพียงพอต่อการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา (วิชัยสอนเรือน, 2561) โดยแนวทางในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา คือเป้าหมายที่มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย ศาสนบุคคลมีความรู้ความสามารถ ประชาชนมีศรัทธา เพื่อให้มีผู้เข้ามาศึกษาพระธรรมและนำคำสอนต่อไป ทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงและมีความยั่งยืนต่อไป (พระพรหมบัณฑิต, 2562) อย่างมีคุณภาพทั้งศาสนบุคคล ศาสนธรรม ศาสนวัตถุ ให้มีความควบคู่กันไปด้วย

ดังนั้นจากข้อมูลเบื้องต้นในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการปฏิรูปนั้นจะมีทิศทางเพื่อเป็นการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อมองโดยรวมแล้ว เพื่อสร้างความมั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ เพื่อให้มีความศรัทธาของประชาชนด้วยความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางโครงสร้างของการปฏิรูปไว้ เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองโดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม

สำหรับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญที่สุดต้องมีหลักการปฏิบัติสำหรับการปฏิรูป เพื่อให้การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านการปกครองให้มีความสอดคล้องกับบริบทในยุคปัจจุบัน และเชื่อมโยงกับหลักการที่ได้กำหนดเป็นแนวทางตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2560) โดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า “หลักพรหมวิหารธรรม” หรือ “หลักพรหมวิหาร 4” มาวิเคราะห์ให้เกิดเป็นกระบวนการในการเข้าถึงพระพุทธศาสนา ต่อไปนี้

1. เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิต อันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์อันทั่วหน้า (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) โดยในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นที่สำคัญควรมองดูความเท่าเทียมของคณะสงฆ์เป็นสำคัญ การที่จะปฏิรูปการบริหารจัดการพระพุทธศาสนาต้องให้ความเสมอภาค มีการมองหลาย ๆ ด้าน เกี่ยวกับปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจะเป็นไปในทิศทางใดบ้าง การที่ทุก ๆ คนนั้นให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนานั้นก็เพราะว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่สร้างให้ทุกคนเกิดสันติสุข การมีความเมตตาต่อกันนั้นเป็นหลักชัยในการสร้างความเข้มแข็งของพระพุทธศาสนา ในการสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา ในการยกระดับในการบริหารจัดการระดับองค์กรก็มีความสำคัญในระดับหนึ่งในการพัฒนาองค์กรการเรียนรู้เชิงพุทธเพื่อให้ชาวพุทธทุกคนมาร่วมกันผลักดัน รวมถึงมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์แก่ทุก ๆ ศาสนิกชน โดยไม่จำเป็นต้องผู้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเสมอไปเพราะศาสนาพุทธนั้นเป็นศาสนาสากลที่สร้างความสันติสุขให้แก่โลกใบนี้ แต่ที่สำคัญการที่พระพุทธศาสนานั้นจะมีการบริหารจัดการที่ดีได้นั้นต้องมีทรัพยากรเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องทรัพยากรที่เป็นเงิน แต่สิ่งสำคัญที่การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นจะสามารถก้าวต่อไปได้นั้นต้องอาศัยทรัพยากรที่เป็น “คน” คือผู้ที่ขับเคลื่อนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้นั้นต้องมีความรู้ ความสามารถ ความมีเมตตา อยากให้เพื่อนมนุษย์ทั้งหลายได้รับประโยชน์ในการปฏิรูปนั้น รวมไปถึงเมื่อปฏิรูปแล้ว พระพุทธศาสนาจะเดินทางไปทิศทางใด โดยชาวโลกต้องมองให้ออกว่า การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้นเป็นหัวใจที่สำคัญให้การที่พระพุทธศาสนานั้นจะดำรงอยู่ได้อย่างเป็นระบบ ก็เป็นระบบที่มีเมตตาไมตรีต่อกัน เป็นระบบที่ทำให้การปกครองนั้นไม่จำเป็นต้องมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกใด ๆ เพราะว่า

การปฏิรูปที่แท้จริงก็คือ การที่เรานั้นเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เหมือนคำกล่าวที่ว่า (กัลยาณมิตร, 2547) “พุทธบุตรต้องเป็นหนึ่งเดียวกัน เหมือนดวงตะวันที่มีดวงเดียว” เพื่อให้การปฏิรูปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือชาวพุทธต้องมีความรักใคร่ต่อกัน มีเมตตาจิตต่อกัน

2. กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ อันปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ (พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), 2557) ซึ่งการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่สำคัญคือ ความกรุณาในแนวทางพระพุทธศาสนาสามารถนั้น โดยชาวพุทธต้องช่วยกันขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ไม่ว่าจะเป็น การสร้างความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนาเราควรจะต้องมองในทุก ๆ มิติ มองในสิ่งที่สำคัญ มีวิธีการวิธีคิดใช้หลัก ความกรุณาเข้าไปจัดการ อันเป็นการสร้างความสุขใจต่อผู้ได้บังคับบัญชา หรือในทุก ๆ คนในประเทศชาติ เพราะการที่จะยกระดับองค์กรในการบริหารจัดการ รวมถึงการปฏิรูปได้นั้น ต้องมองภาพรวมทั้งหมดว่ามีลักษณะอย่างไร พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่สอนให้มีความกรุณาต่อกัน ซึ่งการที่ชาวพุทธนั้นจะต้องมีการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาขึ้นนั้น เพราะว่าปัจจุบันนี้ พระพุทธศาสนานั้นมีการเพิ่มขึ้นของเหล่าพระสงฆ์ หรือสมณะ การที่จะมีการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้น เพราะว่าความศรัทธาของชาวพุทธเมื่อเห็นพระสงฆ์เหล่านั้นทำกิจวัตรของสงฆ์ หรือสมณะก็ยกย่องปฏิบัติกันไปเป็นหลักของชาวพุทธ เพราะว่าชาวพุทธทุกคนล้วนมีจิตใจที่ดีงาม มีการบริจจาคทรัพย์เพื่อเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนา แต่เมื่อการบริจจาคทรัพย์ผ่านไป ก็ต้องถามว่าทรัพย์สินเหล่านั้นหายไปไหน เพราะว่าเมื่อผู้รับบริจาคตอบไม่ได้ก็ต้องมีการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความโปร่งใส เมื่อเราจะปฏิรูปก็ต้องปฏิรูปด้วยความระมัดระวังให้มากเพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ทั้งการพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เชิงพุทธก็ต้องมีการสร้างแนวคิดปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่มีแนวคิดที่จะนำมาใช้พัฒนาประเทศ ซึ่งการปฏิรูปที่ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งไม่จำเป็นจะต้องปฏิรูปเฉพาะองค์กรพระพุทธศาสนาอย่างเดียวแต่ต้องปฏิรูปไปในทุก ๆ ส่วนของสังคมเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่ดีภายในสังคมไทย สังคมศาสนาที่อาศัยอยู่บนสังคมไทยให้เกิดความมีคุณธรรมความดีงามมีความประพฤติเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามหลักกรุณาแห่งการปฏิรูปที่สวยามอย่างสันติในร่มแห่งเงาพระพุทธศาสนาด้วย

3. มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใส ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบาน หรือเป็นผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป (วัชรภรณ์ นิละสมิตร, 2564) สำหรับในพรหมวิหารธรรมมักจะเน้นเสมอว่า “เราควรพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นนั้นได้ดี” ซึ่งในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนานั้น เมื่อการปฏิรูปที่จะออกมามีต้องใช้หลักธรรมข้อนี้มีความยินดีที่ทำให้การปกครองคณะสงฆ์นั้นออกมาดี เพื่อให้การปฏิรูปเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ไม่มีความอิจฉา หรือริษยาในเรื่องต่าง ๆ ต่อผู้อื่นเพราะว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นของชาวพุทธทุก ๆ คน และในการที่เรานั้นจะสร้างความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนาได้ ก็ต้องใช้หลักใจ หลักการ หลักบริหาร เพื่อให้

การปฏิรูปพระพุทธศาสนามีความเจริญงอกงามแผ่ไพศาล ซึ่งการยกระดับในการควบคุมดูแล ย่อมดีกว่าเดิม ทำให้กิจการพระพุทธศาสนานั้นสามารถทำงานได้รวดเร็ว ปลอดภัย โปร่งใส ซึ่งในการพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เชิงพุทธก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งด้วย เพราะว่าพระพุทธศาสนาเมื่อมีการปฏิรูป ก็ต้องสร้างแนวทางเรียนรู้ร่วมกัน ศึกษาผลดีผลเสียว่า การปฏิรูปนั้นคืออะไร โดยควรแยกเป็น 2 ประเด็น คือ ปฏิรูปในรูปแบบใด แล้วจะมีการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ และปฏิรูปอย่างไร มีความเป็นไปได้หรือไม่ เมื่อปฏิรูปแล้วจะดีขึ้น เพราะว่าสิ่งเหล่านี้ หรือพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมใจของชาวพุทธ เวลาจะทำอะไรที่เกี่ยวข้องพระพุทธศาสนาก็ต้องถามคนส่วนใหญ่ด้วย ว่าเรามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาของเราเอง รวมถึงสอบถามไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง เพราะว่า คนส่วนใหญ่ก็ล้วนบอกว่าปฏิรูปให้มันดีขึ้น แต่ปฏิรูปแล้วเรามีอะไรเปลี่ยนแปลงโดยในลักษณะนี้ต้องมองหลาย ๆ มุมมองด้วยกัน สิ่งที่สำคัญอีกอย่างที่ไม่แพ้กันคือ การปฏิรูปพระพุทธศาสนาที่ด้นนั้นต้องมอง ดูทรัพยากรภายในด้วย ว่า มีความยินดีหรือไม่อย่างไร ทรัพยากรของพระพุทธศาสนานั้นประกอบด้วย ศาสนบุคคล ศาสนธรรม ศาสนสถาน สิ่งเหล่านี้เป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาและมีความสำคัญ การปฏิรูปต้องเริ่มที่ตัวศาสนบุคคลก่อนว่ามีความคิดความเห็นอย่างไร มีการปฏิรูปในเรื่องของการประพฤติของพระสงฆ์ ว่ามีความย้อนแย้งกับพระพุทธศาสนาหรือไม่ เพราะว่าพระสงฆ์ทุกรูปนั้น มาจากหลาย ๆ ที่ ความคิดอาจจะแตกต่างกัน ดังนั้นการปฏิรูปก็ต้องปฏิรูปความคิดของพระสงฆ์ทุก ๆ รูปให้มีทัศนคติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพระสงฆ์รูปไหนประพฤติดี ประพฤติชอบก็ควรมีการแสดงมุทิตาจิต พลอยยินดีในเรื่องนั้น ๆ อย่างจริงใจ ในการปฏิรูปก็จะประสบความสำเร็จดังาม และไม่ควรทิ้งศาสนาธรรมที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ต่อเหล่าพระสงฆ์สาวกทั้งหลาย ศาสนธรรมไม่ต้องการปฏิรูป แต่ให้ยึดเป็นหลักการหลักปฏิบัติเพื่อให้พระสงฆ์ปฏิบัติเป็นหลัก แต่ควรมีการใช้หลักธรรมไปพิจารณาด้วย ไม่จำเป็นต้องปฏิรูปของใหม่ หรือ กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ปัจจุบัน แล้วไม่ใช่หลักการทางพระพุทธศาสนาเข้าไปจัดการ เพราะถ้าทำในลักษณะนี้ ก็เท่ากับลบหลู่ต่อพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย เพราะว่าพระสงฆ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนา เมื่อมีความผิดหรือประพฤติไม่สมควรกับสมณะ ก็ต้องใช้หลักแห่งพระพุทธศาสนาจัดการ อย่าใช้กฎหมายบ้านเมืองจัดการกับพระ เพราะว่าพระไม่ใช่ฝ่ายอาณาจักร แต่เป็นฝ่ายศาสนจักร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของพระพุทธศาสนา มีความผิดในพระวินัยก็ต้องประพฤติในแนวในโทษที่พระพุทธศาสนาได้บัญญัติไว้อย่างตรงไปตรงมา ไม่มีเอินเอียงในการตัดสินในเรื่องนั้น ๆ เพราะการปฏิรูปก็ต้องปฏิรูปด้วยความรอบคอบในเรื่องของพระพุทธศาสนาด้วย เมื่อการปฏิรูปพระพุทธศาสนานำมายึดกับหลักธรรมที่ชื่อว่า พรหมวิหารธรรม ข้อนี้ ก็ต้องมีความยินดี มีความงอกงามไพบลูย์ของพระพุทธศาสนาและ

ต้องเป็นไปอย่างสวยงาม ไม่มีความขัดแย้งไม่มีอิจฉา ริษยาในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้พระพุทธศาสนา คงอยู่ในโลกนี้ต่อไป

4. อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่ พิจารณาเห็นด้วยปัญญา (มิตซูโอะ คเวสโก, 2554) ในการวางใจเป็นกลาง คือ การมองทั้ง 2 ฝั่งด้วยความเสมอภาค เพราะว่าการที่ทุกคนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ไม่จำเป็นต้องมี ข้อขัดแย้งกัน อันจะทำให้การจัดการนั้นไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าทุกวันนี้จิตใจ ของคนส่วนใหญ่ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดาตามบริบทของสังคม ในส่วนของศาสนา พุทธก็เช่นกัน มีการเพิ่มขึ้นของพระสงฆ์สามเณรในส่วนของประเทศไทยมีการประเพณีปฏิบัติ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนามากมาย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562) โดยมี พระภิกษุสงฆ์สามเณรทั้งหมด จำนวน 352,031 รูป โดยที่เป็นพระสงฆ์มีจำนวน 292,592 รูป จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้มีพระสงฆ์อยู่จำนวนไม่น้อย โดยมีการบริหารจัดการโดยมีการปฏิรูป พระสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่ธำรงไว้ซึ่ง พระพุทธศาสนาในอนาคต เพราะว่าพระสงฆ์เหล่านี้จะเป็นผู้ที่คอยสอดส่องดูแลภัยต่าง ๆ ที่เข้า มาทำลายพระพุทธศาสนา ดังนั้นจะทำไมให้พระสงฆ์เหล่านี้ได้อยู่ได้ โดยไม่ต้องกังวล เรื่องต่าง ๆ เพราะการที่พระสงฆ์หมู่ใหญ่อยู่นิ่งอยู่เพื่อรักษาซึ่งพระพุทธศาสนาก็ย่อมเป็นเรื่องดี อย่างยิ่ง ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยใช้หลัก “อุเบกขา” คือ การให้ความเท่าเทียม กันของผู้ที่ทำการปฏิรูป และผู้ที่โดนปฏิรูปด้วย โดยในการยกระดับในองค์กรที่สำคัญ ของพระพุทธศาสนาก็ต้องสร้างความเท่าเทียม ให้เป็นไปตามระบบกลไก ของการจัดการเพื่อให้ พระพุทธศาสนามีความก้าวหน้า โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน ควรใช้หลักความวางใจเป็นกลาง หรือ “อุเบกขา” ไม่ใช้การวางเฉยตามที่ใคร ๆ เข้าใจ เพราะว่าความวางใจเป็นกลางที่ดีต้องดูที่ ความเพียบพร้อม พอเพียง เพื่อให้ดำรงอยู่ในธรรมตามสมควร

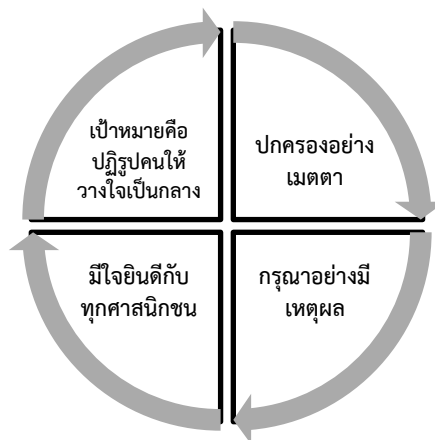
จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามกระบวนการโดยใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวขับเคลื่อนในการวิเคราะห์ จากข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ใน เบื้องต้นนั้น คือ เพื่อให้ชาวพุทธนั้นมีเมตตาจิตที่ดีต่อกัน อยู่ในสังคมที่มีความกรุณาบนพื้นฐาน ของความดี ปราศจากอคติความขัดแย้ง มีแต่สิ่งที่ดีให้กันเสมอ รวมถึงวางใจเป็นกลาง เพื่อให้ เกิดความเชื่อมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและเป็นแรงจูงใจในการทำในสิ่งที่ดี และ ผลักดันให้พระพุทธศาสนาคงอยู่ต่อไป

สรุป

ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านการปกครองที่สำคัญที่สุดก็คือ ความมี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาต่อเพื่อให้โลกเกิดความสันติสุข ไม่เฉพาะการปฏิรูปประเทศ เท่านั้น เพราะการปฏิรูปที่ดีต้องใช้หลักธรรมที่ดี เพื่อให้การปฏิรูปมีคุณธรรม มีความเป็นไป

อย่างสร้างสรรค์ การปฏิรูปก็คือทำให้ดีขึ้น ทำให้เกิดประสิทธิภาพ เพราะการปฏิรูปมีการเปลี่ยนแปลงตลอด อย่างเห็นได้ชัดเจขึ้น การปฏิรูปที่ดีต้องมีหลักการที่สร้างสรรค์มีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ซึ่งการสร้างใช้หลักเมตตาเข้าไปจัดการอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความเข้าใจต่อการใช้เหตุผลเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างแตกฉานวิชาความรู้ ด้านการยกระดับการบริหารจัดการองค์กร มีการใช้ความเมตตา กรุณา เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปที่ยึดแนวทางการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ความรุนแรงเพราะการเปลี่ยนแปลง ถ้าใช้ซึ่งความรุนแรง การทำงาน ผู้ที่อยู่ในองค์กรจะเกิดความไม่เข้าใจกัน โดยให้ยึดหลัก 3 ร. คือ ร่วมกัน รักกัน รู้ภัยกัน เพื่อให้องค์กรสามารถมีประสิทธิภาพที่ดี ก้าวหน้า ก้าวไกล ก้าวด้วยใจ ไปด้วยกัน ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธที่สำคัญก็ต้องมองทุก ๆ กิจกรรมที่ผ่านมานำมาเป็นเครื่องหรือสิ่งที่เตือนตัวเราว่า เราทำดีแค่ไหน อย่างไร มีวิธีที่จะทำให้สามารถดีขึ้นกว่าเดิมได้หรือไม่ โดยเฉพาะแบบเชิงพุทธว่า “ทุก ๆ สิ่งล้วนเป็นของไม่เที่ยงแท้แน่นอน” มองการปฏิรูปเป็นการเรียนรู้ เมื่อมองผ่านมาแล้วพบความสุข ก็ต้องมีความมูทิตาต่อสิ่งที่พบเจอ ซึ่งทำให้เกิดความสุข และสุดท้ายคือการมีทรัพยากรที่เพียงพอในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา คือ ใช้อุเบกขา เพื่อมองเป็นกลางในทุก เพราะการปฏิรูปจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องยึดหลักการที่เป็น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นแนวทางในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครอง ก็คือ ปกครองอย่างเมตตา กรุณาอย่างมีเหตุผล มีใจยินดีกับทุกศาสนิกชน เป้าหมายคือปฏิรูปคนให้วางใจเป็นกลาง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครอง
โดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณมิตร. (2547). คำสอนคุณครูไม่ใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2564 จาก https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=17957
- คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2564 จาก <http://www.buddhism4.com/web/index.php/9-1/4-2017-10-21-19-13-40>
- ธรรมะไทย. (2560). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2564 จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>
- พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ). (2557). พรหมวิหารธรรมแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งของสังคมไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(2), 55-64.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต. (2559). การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2564 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/261>
- _____. (2562). แน่ปรับแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. เติลนินส์ออนไลน์ การศีกษา, 25. เรียกใช้เมื่อ มกราคม 2564 จาก <https://www.dailynews.co.th/education/728036>
- พระราชวรมณี. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ. เรียกใช้เมื่อ 24 มกราคม 2564 จาก <https://www.posttoday.com/dhamma/513945>
- มิตซูโอะ คเวสโก. (2554). ธรรมะจากพระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ธรรมะ.
- วัชรารณ นิลสมิต. (2564). พรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานในองค์กร. เรียกใช้เมื่อ 24 มกราคม 2564 จาก <https://www.softbankthai.com/Article/Detail/661>
- วิชัย สอนเรื่อน. (2561). ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครอง. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2564 จาก <https://siamrath.co.th/n/37912>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2560). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). ข้อมูลพระและวัดทั่วประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 16 มกราคม 2564 จาก <https://www.onab.go.th/th/page/item/index/id/1>